

Lieksan Rintasenvaaran ranta-asemakaava

LIITE 3.
Maisema-analyysi

Sweco Finland Oy	2661738-3
Projekti	Rintasenvaaran rak
Työnumero	25010427
Asiakas	Lieksan kaupunki
Tekijä	Hanna Ojutkangas
Päiväys	18.2.2025
Dokumenttiviite	Liite 3_25010427_Lieksa_Rintasenvaara_Maisema-analyysi_18.2.2025.docx

Sisältö

1.	Johdanto	4
1.1	Selvityksen tarkoitus ja sisältö	4
1.2	Menetelmät.....	4
2.	Nykytilanne	5
2.1	Maiseman kuvaus	6
2.2	Maiseman aiemmin tunnistetut arvot	10
2.2.1	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021).....	10
2.2.2	Koli-AhmoVaaran osayleiskaava 2040+	12
3.	Yhteenveto	13
4.	Lähteet.....	14

1. Johdanto

1.1 Selvityksen tarkoitus ja sisältö

Kuva 1 Selvitysalueen likimääräinen rajaus. (Taustakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta, 1/2024)

Selvitys on laadittu Lieksan Rintasenvaaran ranta-asemakaavan MRL 9 § mukaiseksi taustaselvitykseksi. Selvitysalue on rajattu kuvassa 1 tummanvioletilla katkoviivalla. Selvitys käsittelee maiseman arvoja.

Selvityksessä esitetään alueen kulttuurimaisemalle tyypilliset, kaavatyössä huomioitavat ominaispiirteet ja arvot. Selvitykseen on koottu tiedot alueella sijaitsevista valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaiksi luokitelluista maisemaa edustavista alueista. Maisema-analyysiin sisältyy maisematekijöiden ja -kuvan analyysi Rintasenvaaran asemakaava-alueella.

1.2 Menetelmät

Maisema-analyysi laaditaan kartta-analyysien, valokuvien sekä olemassa olevien suunnitelmien ja havainnollistamisien avulla. Analyysin laadinnasta on vastannut arkkitehti Hanna Ojutkangas Sweco Finland Oy:stä. Selvitysalueutta tutkittiin maastokäynneillä 31.8. ja 13.10.2023. Työn yhteydessä maisemaa valokuvattiin selvitysalueella. Mikäli selvityksessä olevien kuvien yhteydessä ei ole toisin mainittu, on kuvan ottanut Maritta Heinilä tai Pasi Vierimaa.

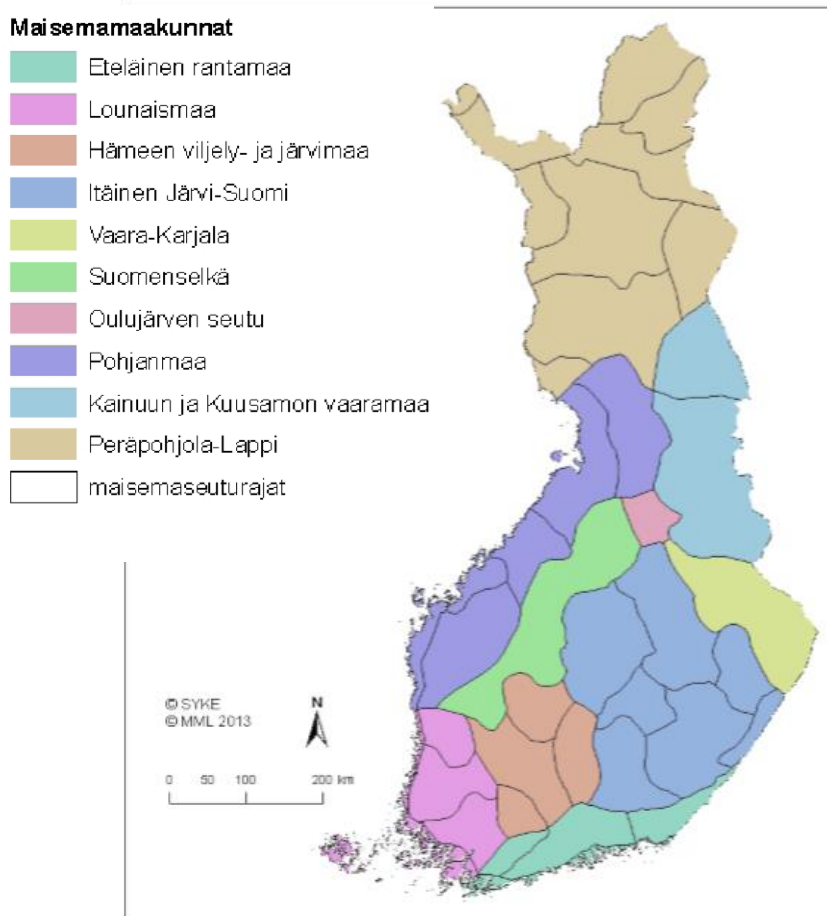
2. Nykytilanne

Kuva 2 Selvitysalueen rajausta on merkitty keltaisella katkoviivalla. (Taustakartta: Maanmittauslaitoksen ortokuva, 1/2024.)

Selvitysalue sijaitsee Lieksan Hattusaaren ja Kolin kylien alueella, Pielisen länsipuolella. Selvitysalueesta etelään ovat Loma-Koli sekä Kolin kansallispuiston huiput. Selvitysalueen pinta-ala on noin 64 hehtaaria, ja se sisältää muun muassa Rintasenvaaran entisen laskettelukeskuksen, pysäköintialueen sekä laskettelukeskuksen entisiä rakennuksia.

2.1 Maiseman kuvaus

Kuva 3 Kartta Suomen maisemamaakuntajaosta. (Kuva: SYKE.)

Maisemamaakuntajaossa selvitysalue kuuluu Vaara-Karjalan maisemaan. Alueen maisemalle tyypillistä ovat luoteesta kaakkoon kulkevat vaarat, joiden väliset laaksot ovat järvi-alueita tai soisia metsämaita. Pielinen erottuu maisemamaakunta-alueella ainutlaatuisena kohteena sitä ympäröivine vaaroineen ja vaarakyläineen. Vaarakylät ovat maisemalle tyypillisiä asutuskeskittymiä vaarojen laella, joka on raivattu viljelykäyttöön. Kylät ovat usein vain muutaman ison talon muodostamia, ja niiltä avautuu usein pitkät näkymät. Rinneasutus on yleensä kaakkoisrinteessä, ja Pielisen länsipuolella maisema on usein tiheään asuttua ja viljeltyä. (Maiseman hoito, Maisema-aluetyöryhmän mietintö osa I, Mietintö 66/1992, Ympäristöministeriö).

Selvitysalue sijaitsee Pieliseen laskevassa jyrkässä itärinteessä, osana maisemamaakunnan tyypillistä vaarojen ketjua. Alueen lähimaisema on pitkälti sekametsää, joka rinteiltä laskeuduttaessa muuttuu soiseksi metsämaaksi. Selvitysalueen kaakkoiskulmassa on pieni Heinälampi, ja alue rajautuu koillisessa Kuikkalampeen. Rintasenvaaran maisemassa näkyy edelleen sen laskettelukeskushistoria, jonka jäljiltä rinteeseen ovat jääneet puuttomat laskettelurinteet. Kuitenkin rinteet ovat vähitellen metsittymässä käytön loppumisen vuoksi ja maisemavaurio korjaantumassa hiljalleen.

Kuva 4 Selvitysalueen koilliskulmassa olevan Kuikkalammen itäpuolen puustoa (vasemmalla) ja selvitysalueen rajalla olevaa lammen rantaa (oikealla).

Kuva 5 Näkymä Heinälammin luoteispuolelta kohti länttä (vasemmalla) ja selvitysalueen lounaiskulmasta kohti koillista (oikealla).

Kuva 6 Vasemmalla näkymä selvitysalueen länsireunalta, laskettelurinteiden yläosassa kulkevalta polulta kohti kaakkoa (taustalla Koli). Oikealla näkymä kohti koillista avonaisen, entisen laskettelurinteeseen kohdalta.

Kuva 7 Selvitysalueen luoteiskulman metsää (vasemmalla) ja näkymä rinteestä kohti Häkinniementietä ja Pielistä (oikealla).

Kuva 8 Maisema Kuikkalammen lounaispuolelta koilliseen (vasemmalla) ja selvitysalueen keskiosista kaakkoon (oikealla).

Kuva 9 Näkymä Häkinniementien päästä itään (vasemmalla) ja Heinälammen viereistä suoaluetta selvitysalueen itäreunassa (oikealla).

Kuva 10 Näkymä Ukko-Kolilta selvitysalueen suuntaan.

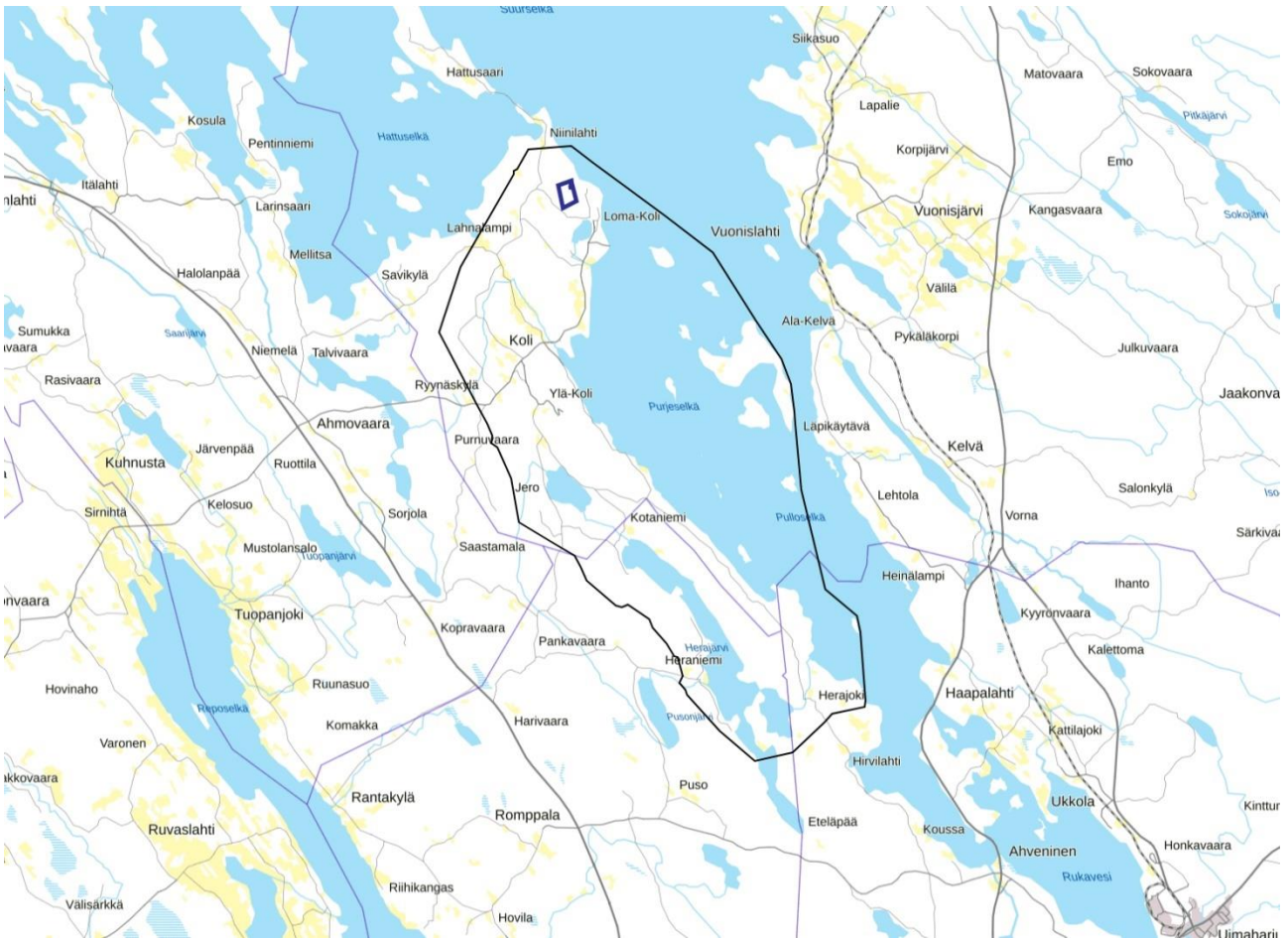
2.2 Maiseman aiemmin tunnistetut arvot

2.2.1 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021)

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet inventoitiin ympäristöministeriön johdolla vuosina 2010–2021. Inventoinnin tuloksena syntyi luettelo valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista (VAMA 2021), joka otettiin valtioneuvoston päätöksellä 18.11.2021 maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi. VAMA 2021 korvaa valtioneuvoston 5.1.1995 periaatepäätöksen mukaisen aiemman inventoinnin.

Suomen 186 valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta ovat maan maaseudun edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Arvokkaiden maisema-alueiden avulla pyritään sekä turvaamaan edustavien ja elinvoimaisten maaseutumaisemien säilyminen, että herättämään kiinnostusta maisemanhoitoa kohtaan.

Suunnittelualue sijaitsee kokonaisuudessaan valtakunnallisesti arvokkaaksi määritellyllä maisema-alueella (VAMA 2021) Kolin maisemat (VAM090091).

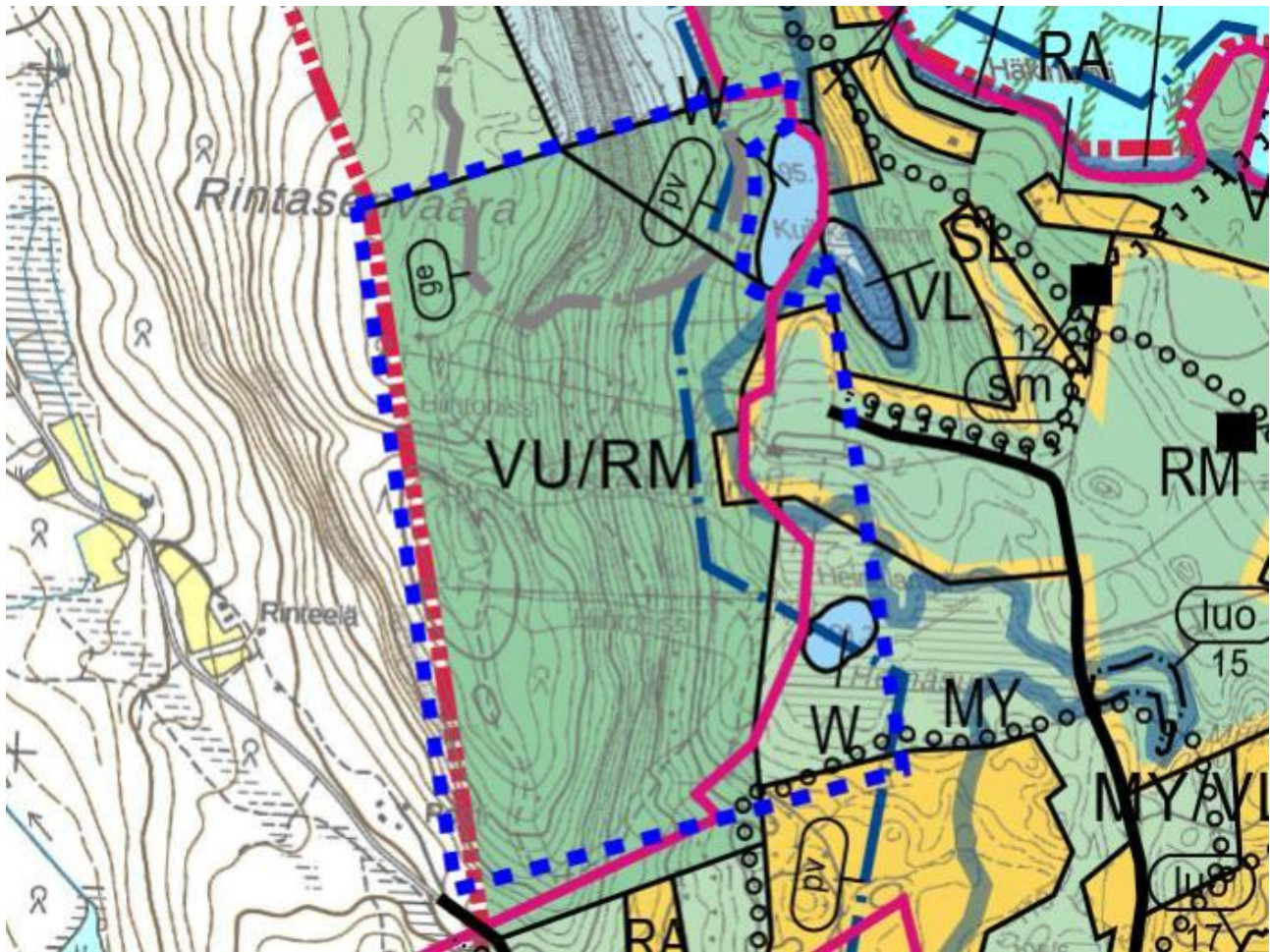
Kuva 11 Valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen rajaus. (Kuva: Syke, arvokkaat maisema-alueet, 1/2024.)

Koli on laajasti tunnettu suomalainen kansallismaisema, jolle tyypillistä ovat näkymät Pieliselle sekä suuret korkeuserot. Alueella yhdistyy luonnonmaiseman ainutlaatuisuus, arvokas rakennettu kulttuuriympäristö sekä perinteinen elinkeinomaisema peltoineen. Maiseman uhkina ovat alati laajeneva matkailurakentaminen, metsänhakuu sekä laskettelurinteet. (Pohjois-Karjala Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA 2021)

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden (VAMA 2021) arvotuksen mukaan: ”Koli on monipuolinen maisemakohde, jossa yhdistyvät arvokkaat geologiset piirteet, rikas lajisto ja luontotyyppistö, perinteisten maaseutuelinkeinojen synnyttämät ympäristöt sekä kulttuurihistoriallisesti monitasoinen matkailuperintö. Alueen ainutlaatuiset maisemat vaihtelevat vaarojen rinteiltä ja lakialueilta aukeavista ehyistä metsä- ja järvinäkymistä vanhoihin perinnebiotooppeihin ja kaskikoivikoihin sekä vehmaista lehdoista tiheisiin kuusikoihin. Suomen tunnetuimpiin ja kuvatuimpiin maisemanähtävyyksiin kuuluva Koli on yksi Suomen 27 kansallismaisemasta.”

Valtakunnallisessa arvottamisessa mainituista arvoalueen ominaispiirteistä selvitysalueella on nähtävissä tyypillinen vaaran rinne, jolta avautuvat laajat järvinäkymät. Selvitysalueen kasvillisuus on vaihtelevaa ja sisältää muun muassa soista kuusikkoa ja vehreää sekametsää. Kuitenkin aiemmin selvitysalueella toiminut laskettelutoiminta on vähentänyt jonkin verran sen maisemallisia arvoja.

2.2.2 Koli-AhmoVaaran osayleiskaava 2040+

Kuva 12 Ote Koli-AhmoVaaran osayleiskaava 2040+:sta. Suunnittelualan likimääräinen rajausta sinisellä katkoviivalla. (Kartta: Lieksan kaupunki.)

Selvitysalueella on voimassa Koli-AhmoVaaran osayleiskaava. Maiseman kannalta kaavan keskeisin merkintä on alueen kaakkoiskulmassa Heinälammen ympärillä oleva maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (vaalean vihreä MY-alue). Kaavamääräyksen mukaan: "Metsänhoidolliset toimenpiteet on suoritettava alueen erityisluonteen edellyttämällä tavalla siten että sen maisemalliset ja ympäristölliset arvot säilyvät."

3. Yhteenveto

Selvitysalue on kokonaisuudessaan osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta, jossa keskeistä on perinteisten maankäytön muotojen vaikutus maisemaan. Kansallisesti merkittävän vaaramaiseman arvojen kannalta keskeisiä ovatkin laajat näkymät Pieliselle sekä korkeat korkeuserot. Alueelle rakentaessa on mahdollista ennallistaa maisemaan laskettelurinteiden aiheuttamilta maisemavaurioilta, mutta tärkeää on huomioida, etteivät muutokset alueella vaikuta negatiivisesti maisema-arvoihin.

4. Lähteet

Arvokkaat maisema-alueet: maisema-aluetyöryhmän mietintö II. Ympäristöministeriö, 1992.

Maisemanhoito: maisema-aluetyöryhmän mietintö I. Ympäristöministeriö, 1992.

Pohjois-Karjala. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Ympäristöministeriö, 2021.

Viitesuunnitelma. Pohjois-Karjalan Osuuskauppa / ARCO Architecture Company Oy, 2024.